

Arne Ivarsson

Hänt i Holaveden

Hösten 2009 avslutade jag mitt skrivande om Stavabygden – gränsbygden. Det omfattar 26 byar med människor, händelser, vägar, odling och bebyggelsehistoria under 400 år. Biblioteket i Ödeshög har nu lagt ut detta på nätet. Det finns också för utlåning att läsa för den som inte har dator.

Det var mina ögon som satte stopp för skrivandet då. Att läsa arkivhandlingar kräver pigga ögon. Mina ögon orkade inte längre. Jag var tvungen att sätta punkt. Men i begränsad omfattning kan jag ändå fortsätta med skrivandet.

I mitt källmaterial i datorn, har jag mycket som jag kan fortsätta att arbeta med. Många människoöden finns lagrade i min dator. Jag vill gärna berätta mera om människor och händelser som jag förut bara nämnt i korthet. Hur många berättelser det blir, det får vi se.

Dessa människoöden och händelser är både från äldre och nyare tid.

I mer än 40 år har jag samlat på uppgifter från gamla tider. Det har varit om händelser, om gammal folktro, om troll och spöken, men framför allt har jag velat berätta om människoöden.

Hör gärna av dig och lämna synpunkter på mina berättelser.

Jönköping i juni 2011

Arne Ivarsson
Kungsgatan 13,
553 31 Jönköping,
Tel 036/71 32 33
(arnei-1@hotmail.com)

Dråpet i Alboga 1668

Denna berättelse om ett dråp vid Alboga bro är hämtad ur domboken för Vista härad. Till en del är det citat ur domboken. Jag har då använt kursiv, lutande stil. Språket i domböckerna är mustigt och dramatiskt.

Alboga bro är belägen utmed den gamla Holavedsvägen. Den var ett riksstråk med många resenärer redan i gamla tider.

Den 27 oktober 1668 hölls extra ting i Gränna. Ett dråp hade skett på landsvägen vid Alboga bro söder om Gränna. Bonden Bengt Gunnarsson från Skäxbolet och hans son, Lars Bengtsson, hade varit på marknaden i Gränna. De var på hemväg och hade kommit till Alboga bro. De kom ridande och blev där överfallna. Förövarna var okända och kom undan på landsvägen norrut. Kvar på platsen låg Lars Bengtsson död.

En av nämndemännen vid detta ting var Anders Svensson i Hårstorp i Ödeshögs socken. Vid denna tid hörde en stor del av Ödeshögs socken till Wisingsborgs grevskap och ingick därför i Vista härad. Anders Svensson var född i Narbäck, strax norr om länsgränsen. Där var på den tiden gästgivargård utmed Holavedsvägen. Den drevs av hans bröder.

Nämndemannen Anders i Hårstorp kunde berätta att Jon i Narbäck sett tre personer, *unga drängar*, på väg norr ut. Dessa tre unga drängar hade också *lånat hus* vid gästgivargården i Narbäck. Drängen Arvid Svensson i Narbäck hade sett en av dessa tre personer, blodig om högra handen och upp till armbågen. Han hade på sig en svart vadmalsjacka, som varit nedsölad och oren. Denne uppgav också att hans häst hade stupat.

Arvid Svensson kände inte igen denna person eller hans sällskap. En soldat från Ödeshögs socken som samma natt låg i Narbäck kunde möjligen ha upplysningar att lämna i saken. Det framkom också att en av de resande kan ha haft sitt tillhåll i Boeryd i Åby socken. Tingsrätten hade inte mer att nämna i denna mörka sak just då. Målet uppsattes därför till rannsaking vid nästa ting.

Vid tinget den 7 november visste man vem dråparen var. Om själva händelsen framkom att bonden Bengt Gunnarsson kom i sällskap med sin son Lars Bengtsson. Vid Alboga bro slogs han för bröstet av en obekant person utan det ringaste tilltal, så att han föll till marken. Det var mörkt. Då ingrep hans son, Lars Bengtsson till faderns försvar. Han kastade den obekanta personen till marken under sig. Den obekante bad att få komma lös och lovade att inte skada dem.

Men när han blev lös gav han Lars ett sting i bröstet, ett sting i huvudet med en kniv att Lars nedföll död. Dråparen begav sig strax på flykten. Bengt Gunnarsson uppgav att han inte visste varifrån dråparen kom eller vart han for.

Dråparen flydde åt Östergötland. Grevskapets profoss, Johan Larsson fick den 31 oktober om aftonen fast på den eftersökte. Dråparen hette Peder Trulsson och var från Norrby i Högby socken, Göstrings härad. Han var född i Småland, i Linneryds socken men hade tjänat några år i Östergötland.

För en tid sedan var han på besök i Småland och hade med sig i sällskap på återresan två personer från Sunnerbo härad, Peder Nilsson och Nils Larsson. De hade stannat och druckit i Hultarp, Skärstads socken, den 19 oktober på aftonen.

De följdes sedan åt på vägen åt Gränna. Peder Nilsson och Nils Larsson blev något efter hos sina hästar på vägen upp mot Alboga bro.

Peder Trulsson tillstod att han vid mötet med Bengt Gunnarsson med en påk stött till denne, så han föll av hästen. Sonen, Lars Bengtsson, tryckte då ned Peder Trulsson mot marken. Han blev sedan uppsläppt och då gav han Lars Bengtsson ett sting med en kniv i armen. Men han nekar till att ha skadat honom till livet. Dråparen har därefter gått skogledes till Reaby, där hans bägge medföljande kom ifatt honom.

Hans *bägge saltbröder och följeslagare* gav till dådet varken råd eller samtycke. De följdes sedan åt upp till Östergötland. Åklagaren yrkar *att dråparen för sitt begångna överdådiga dråp och övervåld ute på stora landsvägen måste efter lag straffas.*

Peder Trulsson häremot ber om *lindring, förskoning eller benådning. Men han har annars inget att invända. Han säger sig förstå vad han genom sin överdådighet har förtjänt.*

Tingsrätten beslutade att *eftersom Peder Trulsson utan någon orsak, icke endast överfallit Bengt Gunnarsson och även hans son Lars Bengtsson, som rättmätigen försvarade sin fader, onödd och alldeles oträngd med kniv dräpt och ihjälskurit honom, har sedan dråparen kort därefter fängslats och framställts inför rätten.*

Tingsrätten kan därför icke värja dråparens liv. Därför dömdes Peder Trulsson att giva liv för liv. Dock skall hans Höggrevliga Nådes Högborna Herr Per Brahe, greve till Wisingsborg, Sveriges Rikes Råd och högste ämbetsman denna tingsrättens dom underställas.

Efter dådet har Peder Trulsson under sena kvällen färdats norrut på Holavedsvägen, genom Gränna. Där var det marknadsafton. Kanske gästgivargården var full med folk. Det var kanske därför de fortsatte ytterligare en och en halv mil till gästgivargården i Narbäck.

Det finns ytterligare ett och annat att berätta om detta mål. När Peder Trulsson den 31 oktober skulle gripas i Högby utanför Skänninge var han beväpnad med pistol. Denna pistol hade han i byxlinningen. När han stod framför kronolänsmannen bugade han sig. I samband därmed gick ett skott av

från pistolen. Det gick snett nedåt och skadade hans könsorgan och vidare ned i låret.

Han blev således allvarligt skadad. Vi kan anta att han hade svåra smärtor. Men han överlevde detta missöde och kunde ställas inför rätten.

Peder Trulsson avrättades i mitten av november 1668 genom halshuggning. Möjligen skedde avrättningen på torget i Gränna.

Arne Ivarsson